Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Weesperplein 8
1018 XA Amsterdam

Postbus 2758
1000 CT Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl/TAC

Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC)

Retouradres: Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

B & W, voor deze de directie
Sport en Bos, Amsterdamse Bos
t.a.v. 5.1,2,e
Nieuwe Meerlaan 3
1182 DB Amstelveen

Datum 24 November 2020

Behandeld door 5.1,2,e
Telefoon 5.1,2,e
5.1,2,e

Onderwerp TAC-advies Bosplan 2020 2030

Geachte 5.1,2,e

In de TAC-vergadering van 1 juli 2020 heeft u een toelichting gegeven op het Bosplan 2020 2030 'Onderweg naar 100 jaar Amsterdamse Bos' en gevraagd om een advies voor het Amsterdamse Bos te Amsterdam Zuid. Aangezien het gaat om een gebiedsvisie die de Hoofdgroenstructuur raakt is een advies van de Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC) vereist. Dit advies vormt een noodzakelijk onderdeel van de toetsing aan de uitgangspunten van de Structuurvisie door B&W. De TAC is gehouden haar adviezen te baseren op de richtlijnen die zijn vastgelegd in het instrumentarium voor de Hoofdgroenstructuur van de 'Structuurvisie Amsterdam 2040 - Economisch sterk en duurzaam'.

In een eerder stadium heeft de TAC geadviseerd over de planvorming voor Spa sporthotel Zuiver (als laatste op 2 november 2017), over het bestemmingsplan Nieuwe Meer op 17 december 2012 en over de gebiedsuitwerking Groot Amsterdamse Bos op 12 april 2018.

Beleidskader

Delen van het plangebied vallen volgens de Structuurvisie Amsterdam 2040 onder het groentype 'ruigtegebied/struinnatuur', 'stadspark', 'sportpark' '' en 'stadsrandpolder. Bij de toetsing op inpasbaarheid worden de volgende voor deze groentypen geldende richtlijnen gehanteerd:

Ruigtegebied/struinnatuur	
Gebruik, gewenste beleving	Wild ogende gebieden die voor Amsterdam zeldzame planten en dieren bevatten en mogelijkheden bieden voor natuurbeleving vanaf de randen of vanaf ongebaande paden door het gebied. Natuur- en landschapsgerichte recreatie, met een gevoel van afstand tot de stad. Mogelijkheden voor 'natuurvorsen'. Hoewel kleinschalige voorzieningen nodig zijn, ligt de kwaliteit van de beleving in het ongeplande karakter: ontwerper en beheerder blijven achter de schermen.
Gewenste zonering	Entreezone. Achterland (het eigenlijke ruigtegebied).
Type beheer	Extensief. Intensief toezicht en voorlichting door beheerders (natuurwachters).
Ontsluiting	Entreezone maximaal. Achterland extensief (voetpaden, laarzenpaden). Soms zeer beperkt toegankelijk, dan geen entreezone.
Bezoekersdruk	Laag.
Voorbeelden	Natuurdeel Diemerpark, Geuzenbos, Oeverlanden, Nieuwe Meer in Amsterdamse Bos, Joodse begraafplaats in Flevopark, Ecozone Schellingwoude, Brettenzone, Noorder IJplas, Riethoek en Hoge Dijk.
Beleidsintentie	Deze gebieden mogen niet opgevuld raken met andere functies of met andersoortige groenfuncties (volkstuinen, sportparken, parken o.d.). Intensieve recreatievormen en recreatie die niet primair op de natuur is gericht, zijn niet toegestaan. Kleinschalige evenementen (bijvoorbeeld informatiemarkt).
Inpasbare voorzieningen	In entreezone informatieborden, banken, prullenbakken, fietsenrekken, eventueel een klein infocentrum en beheerderonderkomen (vergelijk natuurtuin De Wiedijk). In het achterland hoogstens onverharde of half verharde wandelpaden en op natuurbeleving gerichte voorzieningen als een vogeluitkijkhut.

Stadspark	
Gebruik, gewenste beleving	Een groene, park- tot tuinachtige omgeving in een stedelijke context. Specifieke voorzieningen voor diverse doelgroepen zijn aanwezig. Natuurlijke elementen en tuin- en landschapsarchitectonische kwaliteiten vormen bijzondere attracties.
Gewenste zonering	Entreezone, parkzone met intensief en extensief gebruikte delen. Extensief gebruikte delen bij voorkeur met natuurlijk karakter (natuurzone).
Type beheer	Intensief tot extensief.
Ontsluiting	Maximaal.
Bezoekersdruk	Intermediair tot hoog.
Voorbeelden	Erasmuspark, Eendrachtspark, Baanakkerspark, Gijsbrecht van Aemstelpark, Sloterpark, Noorderpark, Westerpark, Vondelpark.
Beleidsintentie	Hoge bezoekersaantallen en een hoge gebruiksintensiteit. De voorzieningen en de ontsluiting moeten erop afgestemd zijn zoveel mogelijk mensen te bedienen, zonder dat het groene karakter verloren gaat. Binnen de randvoorwaarden van het recreatieve gebruik moet het beheer erop gericht zijn dat het park zoveel mogelijk verschillende soorten planten en dieren herbergt. Parken mogen niet opgevuld worden met verspreide, maar dominante bebouwing. Het cultuurhistorisch karakter moet in stand blijven. Het gebied moet zorgvuldig beheerd worden volgens een goedgekeurd beheerplan. Evenementen die aansluiten bij de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van het park (bijvoorbeeld culturele en muzikale voorstellingen, sportevenementen en manifestaties).
Inpasbare voorzieningen	Entree- en parkzone: Informatieborden, kiosk of andere kleinschalige horecavoorziening, kleine sport/spel voorzieningen zoals kinderspeelplaats, speelweide, kinderbadje, fitnesstoestellen, kinderboerderij, centrum milieueducatie, verhard basketbalveld, kunstwerken o.d.. Tijdelijke toiletten (bijvoorbeeld bij evenementen of in de zomer bij de kinderbadjes). Grootte en uitvoering van de voorzieningen is afhankelijk van de grootte en de gebruiksintensiteit van het park. Natuurzone: Groene attracties zoals een natuurpad, rosarium of kruidentuin. Natuurlijke elementen mogelijk, zoals een natuurvriendelijke oever of bloemenweide. Geen parkeervoorzieningen. Oplossingen voor parkeren ten behoeve van voorzieningen moeten buiten het park worden gevonden. In totaal mag maximaal 5% van het stadspark verhard en/of bebouwd zijn. Voorkomen dat parken een overmaat aan voorzieningen krijgen. Nieuwe infrastructuur alleen als dat een recreatieve meerwaarde geeft.

Sportpark	
Gebruik, gewenste beleving	Sportparken: alle terreinen voor (landgebonden) sport in verenigings- en/of clubverband. Sportparken worden gebruikt voor intensieve sportbeoefening en dienen daarnaast voor de recreatieve sportbeoefening en als onderdeel van het openbare leven op wijkniveau. De bezoekers zijn voornamelijk georganiseerde en ongeorganiseerde sporters en toeschouwers. De grotere parken hebben daarnaast een beperkte functie als wandelgebied. Belangrijk is dat de parken op een goede manier zijn ingebed in de stedelijke omgeving, vrij toegankelijk en uitnodigend zijn en geen geïsoleerde eenheden vormen. Onderscheid kan hierbij gemaakt worden naar (kleinschalige) stedelijke parken en de (grootschalige) groene sportparken.
Gewenste zonering	Velden, vrijetijdsaanbod (binnen en buiten) voor intensief gebruik, met ruimte voor toeschouwers. Waar afscheiding gewenst is groene randen met waterlijst voor verfraaiing en afscherming, rekening houdend met de sportfunctie.
Type beheer	Velden: intensief, gericht op een optimaal sportief gebruik. Groene Randen: intensief, gericht op groene verfraaiing van het sportpark, zowel voor de bezoekers als voor de omwonenden. Als het Sportpark in een ecologische structuur ligt dan dient het water in de waterlijst natuurvriendelijk (extensief) te worden aangelegd en onderhouden. Voorbeeld: sportpark Middenmeer, liggend in het Ecolint.
Ontsluiting	Intensief.
Bezoekersdruk	Hoog.
Voorbeelden	Stedelijke sportparken: Olympiaplein, J. Banckerswg, Jan van Galenstraat, Tuindorp Oostzaan, Tennispark Linnaeushof. Groene sportparken: Ookmeer, Middenmeer-Voorland, Sloten, Kadoelen, De Weeren, W.H. Vliegenbos.
Beleidsintentie	Stedelijke sportparken: Stedelijke sportparken zijn de (vaak kleinschalige) in de wijken geïntegreerde sportparken, waaronder tennisparken. Centraal staat het in stand houden van een kleinschalig fijnmazig sportaanbod. De velden en vrijetijdsaanbod (binnen en buiten) worden ingericht voor optimaal sportief gebruik. Bij voorkeur dienen gebouwde voorzieningen zoveel mogelijk geclusterd in aangrenzende bouwblokken te worden gevestigd. Groene sportparken: De groene sportparken zijn de grotere sportparken (waaronder de in het Sportplan genoemde topparken Bijlmerpark, Ookmeer, Eendracht, Sloten, Middenmeer-Voorland) die qua locatie nauw aansluiten op de groenstructuur van de stad (waaronder golfterreinen). Naast sportbeoefening staat hier ook groenbeleving en groene recreatie centraal. Bebouwing dient zoveel mogelijk in geclusterde vorm op het sportpark plaats te vinden. Het openbare en (fysiek) open karakter van de sportparken moet worden versterkt. Groene, recreatieve routes over het park verbinden stad en ommeland. Modernisering waarbij het bestaande groene karakter niet wezenlijk verandert geldt als inpasbaar binnen sportparken. Het sportpark is hoogwaardig landschappelijk vorm gegeven. Het groen dient vooral ter verbinding en verfraaiing. Een waterlijst om het gebied en een goede doorademing met sloten zorgt voor waterberging en biedt daarnaast kansen voor de natuur. Als het sportpark in of nabij een ecologische structuur ligt (Middenmeer in ecolint, Sportpark Sloten bij Groene As) dan dienen de waterpartijen met natuurvriendelijke oevers te worden ingericht en natuurvriendelijk te worden beheerd. Het bebouwings-/verhardingspercentage bedraagt op zowel stedelijke als groene sportparken maximaal circa 15% van de totale oppervlakte van het betreffende sportpark. Voor sportparken waar op het moment van vaststelling van de Structuurvisie al een hoger percentage voor bebouwing/verharding is én voor topparken (vastgesteld en vast te stellen in toekomstige Sportnota's), geldt een percentage van circa 20%. Kunstgras en verharding ten behoeve van sportuitoefening vallen niet onder de verhardingsnorm en zijn toegestaan. Parkeerfaciliteiten (inclusief gewapend gras) vallen wel onder de verhardingsnorm. Evenementen die aansluiten bij de mogelijkheden, het karakter, de omvang en de opzet van het sportpark (bijvoorbeeld sportevenementen en manifestaties).
Inpasbare voorzieningen	Recreatieve routes, voorzieningen voor intensief sportief en maatschappelijk (mede)gebruik, zoals een beheerdersgebouw, (multifunctioneel) clubgebouw, maatschappelijke voorzieningen (kinderopvang, voorzieningen voor buurtactiviteiten en onderwijs), commercieel sportaanbod (indoorsport en leisurefuncties), commerciële functies (gezondheidscentra, fysio, kleinschalige overnachtingsmogelijkheden geliëerd aan topsport), mits een directe versterkende link aan het sportaanbod blijvend gegarandeerd kan worden. Op de groene sportparken zijn overdekte voorzieningen alleen inpasbaar als ze het groene karakter van het sportpark niet aantasten.

Stadsrandpolder	
Gebruik, gewenste beleving	Landschapsbeleving en agrarisch gebruik staan centraal. Voor recreanten is routegebonden recreatie van belang. Beleven van de openheid en het historische landschap.
Gewenste zonering	Niet van toepassing.
Type beheer	Agrarisch natuurbeheer (bij voorkeur).
Ontsluiting	Kavels zijn particulier eigendom en dus niet ontsloten. In overleg kunnen natuurpaden worden uitgezet. Buiten de kavels ontsluiten voor wandelaars, fietsers, kanovaarders en schaatsers, en beperkt voor de auto (autoluw).
Bezoekersdruk	Hoog.
Voorbeelden	Waterland, Amstelland, Tuinen van West.
Beleidsintentie	Stimuleren van stadslandbouw en zorgboerderijen (in bestaande bouw). Stimuleren van natuureducatie. Tegengaan verrommeling door voorkomen van uitplaatsing van NIMBY-functies (NIMBY: not in my backyard). Bij Waterland en Amstelland is het behoud van het cultuurhistorisch karakter uitgangspunt. De openheid van het gebied mag niet aangetast worden. Overnachtingsmogelijkheden alleen kleinschalig in bestaande bouw.
Inpasbare voorzieningen	Kleinschalige recreatieve voorzieningen: observatiepunten, informatieborden, routing (land, water), kano- en roeibootcentra, informatiecentrum, picknicktafels, bankjes. Kleinschalige horeca, gericht op passerende recreanten. Geen leisure of andere recreatieve voorzieningen met een verkeersaantrekkende werking (auto). Nieuwe voorzieningen moeten aansluiten bij het recreatieve profiel van het gebied en dit versterken. Nieuwe voorzieningen mogen niet concurreren met soortgelijke voorzieningen in de nabije omgeving.

Het plan

In de groeiende metropool krijgt het Bos als centraal stadsbos steeds meer betekenis. Daarnaast worden de Amsterdamse parken steeds drukker en zoekt men nieuwe plekken. Het Bos trekt daardoor meer bezoekers. Dit levert meer spanningen op tussen de verschillende soorten gebruikers en vraagt sturing. Toerisme in het laagseizoen neemt toe, de gebruikelijke lichte zomerdip wordt minder en de pieken houden langer aan. De stad en de Metropoolregio Amsterdam (MRA) kunnen niet zonder de unieke landschappen en groengebieden zoals het Bos. Inwoners van de metropool kunnen hierdoor prettig wonen en werken. De omgeving rond het Amsterdamse Bos verandert snel. De komende jaren moet een goede balans gevonden worden tussen de groene en maatschappelijke functie, binnen de grenzen van wat ecologisch, maatschappelijk en financieel verantwoord is. Daartoe is een visie opgesteld voor de komende 10 jaar.

Bij het ontwerp van het Amsterdamse Bos stond vast dat het een gebruiksbos moest zijn voor alle Amsterdammers. De basisgedachte van het bieden van ruimte voor sport en recreatie staat nog steeds centraal. Het Bos kent als belangrijk groengebied hoge natuurwaarden. Het groen en het water bieden ruimte aan een rijke variatie aan flora en fauna. Met de groei van de steden, de toenemende behoefte van de stedeling aan groen en buitensporten en de klimaatveranderingen kunnen de natuurwaarden in het gedrang komen. Om het Bos ook aantrekkelijk te houden voor de komende generaties dient de natuur nog meer beschermd en verbeterd te worden, terwijl er tegelijkertijd ruimte blijft voor vrijetijdsbesteding. Dit doel is leidend voor de ambities. Wat de gemeenten Amsterdam en Amstelveen voor ogen hebben op het gebied van groen, bereikbaarheid, recreatie, kunst
en cultuur, sport, gezondheid en arbeidsmarkt, zoals in de collegeakkoorden staat, geven richting aan de ambities van het Bos. Dit is onder te verdelen in vier thema's:

1. Beschermen: natuur- en cultuurwaarden behouden, beschermen en verbeteren.
2. Bereikbaar: het Bos zo goed mogelijk bereikbaar maken voor fietsers en per openbaar vervoer
3. Benutten: ruimte bieden aan natuurontwikkeling en maatschappelijke en recreatieve ontwikkelingen die aansluiten bij de behoeften van bezoekers en passen bij onze ambitie om natuurwaarden te beschermen. Hier wordt ook onder verstaan het beter benutten van bestaande faciliteiten van het Bos.
4. Bekend: het Bos neerzetten als 'Stadsbos van de Toekomst'. Dit betekent ook het beter bekend maken van de veelzijdigheid en natuureducatieve functies.

In het gedeelte dat deel uit maakt van de Hoofdgroenstructuur, het noordelijk gedeelte zijn geen grote ingrepen gepland:

- R3: Is ook projectgebied Zuidas - Verdi. Daar ligt nu de nieuwe zwemsteiger Amsterdecks. Mogelijk wordt in de toekomst een kleinschalige recreatieve voorziening toegevoegd (kiosk + openbaar toilet)
- N2: Uitbreiding begrazing (liepen afgelopen jaren als proef ook al Hooglanders).
- N3: Belangrijk leefgebied voor water- en rietvogels. Op termijn afplaggen, verhogen waterpeil en plaatselijk inplanten van jong riet.

De gebiedszonering vormt de basis voor de toetsing van nieuwe ontwikkelingen, ondernemingen en evenementen. De zonering is gebaseerd op verschillende aspecten zoals de natuurwaarden, het cultuurhistorisch ontwerp en de gebruiksintensiteit. De gebruikersdruk is zeer gevarieerd in het Bos. Door een uitgekiende zonering blijft het Bos in grote delen rustig.

Advies

De huidige visievorming voor het Amsterdamse Bos leent zich slechts beperkt voor een strikt formele toetsing op grond van het Hoofdgroenstructuurkader. We zijn niettemin verheugd dat we in een vroegtijdig stadium zijn geïnformeerd en om advies gevraagd. Waar het plan de ontwikkelingen binnen de Hoofdgroenstructuur betreft constateren we op basis van de toegezonden informatie (Onderweg naar 100 jaar Amsterdamse Bos - Bosplan 2020 -2030 – Inspraakversie) dat het plan inpasbaar is in de Hoofdgroenstructuur. Daarbij constateren we tevens dat de visievorming in lijn is met de doelstellingen van de Groenvisie. Aangezien het plan veel meer omvat dan het Amsterdamse Hoofdgroenstructuurdeel vatten we onze taak in het kader van dit advies iets breder op dan de reguliere toetsing en permitteert de TAC zich de ruimte om buiten haar bevoegdheid een aantal aandachtspunten mee te geven richting uitvoering.

In de eerste plaats willen we onze complimenten overbrengen voor de kwaliteit van het plan als geheel en de zorgvuldigheid waarmee omgegaan wordt met het tijdloze ontwerp van Jakoba Mulder voor dit stadsbos. Met haar 6 miljoen bezoekers op jaarbasis lijkt dit bos van formaat, met een grote diversiteit aan belevingssferen en recreatiemogelijkheden, alleen maar in populariteit toe te nemen. Dat staat in schril contrast met het beperkte budget dat structureel ter beschikking staat om het bos van dergelijke omvang en stedelijke importantie kwalitatief te onderhouden. Onze zorgen hebben dan ook vooral betrekking op de onzekerheden over de wijze waarop de ambities in de komende jaren gefinancierd gaan worden. Het gevaar voor aantasting van het karakter van het bos, door de permanente zoektocht naar incidentele middelen en vergroten van het verdienmodel, is aanwezig. Met de primaire focus op de natuurdoelstelling in de visie, wordt hiermee een duidelijk signaal afgegeven. Daar waar de TAC liever de focus iets verbreedt tot bewaking van de balans voor mens, dier en leefomgeving. Het verwijderen van paden in ruil voor aanplant bomen valt te onderschrijven vanuit de doelstellingen van de Hoofdgroenstructuur, er vanuit gaande dat dit niet puur als bezuinigingspost is opgevoerd in deze visie.

Een voor velen onbekende en onzichtbare opdeling van het bos in een Amstelveens en Amsterdams deel is een bijzonderheid die om aandacht vraagt. Een slecht scenario zou namelijk zijn als deze bijzonderheid wel zichtbaar wordt in het bos zelf. Juist door de zonering en activering van bepaalde delen dient de eenheid steeds als uitgangspunt te worden genomen. De mogelijke toevoeging van de noordelijke oever van de Nieuwe Meer aan het Amsterdamse Bos, zoals eerder aan ons voorgelegd met de gebiedsuitwerking Groot Amsterdamse Bos, maakt dit alleen maar noodzakelijker. In die toevoeging en fysieke aanhechting ligt een kans om het bos sterker te positioneren ten opzichte van en ten dienste van de stedelijke ontwikkeling in dit deel van de metropool en tegelijkertijd beter aan te haken op de stad door te investeren in de ontsluiting en bereikbaarheid.

De voorgestelde acties voor het noordelijk gedeelte van het Amsterdamse Bos lijken in lijn met de uitgangspunten van de Hoofdgroenstructuur. Begrazing en investeringen ter stimulering water-

en rietvogels duiden immers op een kwaliteitsverbetering. Wel vraagt de TAC in dat kader aandacht voor de verenigbaarheid daarvan in relatie tot de verdere planontwikkeling rondom het hoofdentreegebied en de daaraan grenzende voorzieningen. Op het moment dat er sprake is van een concreet plan voor realisatie binnen de Hoofdgroenstructuur, dan wordt de TAC graag geconsulteerd.

Het plan benadrukt vooral de waarde voor de Amsterdammers en Amstelveners. Daarmee blijft een kans liggen om het Bos een rol te laten spelen in de discussie over spreiding van drukte en ook toeristen die Amsterdam bezoeken hier naar toe te trekken. Kijkend naar de zomerdrukte van het Vondelpark is de vraag wat het Bos ook aan andere doelgroepen te bieden heeft uiterst relevant. Een metropolitane blik op de positionering van het bos en op welke wijze verschillende doelgroepen kunnen worden bediend vormt een noodzakelijke aanvulling op een te lokale blik.

Hoogachtend,

5.1.2,e

5.1.2,e

5.1.2,e

5.1.2,e

5.1.2,e

5.1.2,e